

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ

”ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ“

УЧЕБНА ПРОГРАМА

По ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ

1. Същност на гражданското образование. Необходимост. Определения. Социални функции. Парадигми. Видове. Цели. Отношение между общото и гражданското образование.
2. История на гражданското образование. Традиции в гражданското образование. Модерното гражданско образование през 19 век и първата половина на 20 век. Кризата през 60-те и реформите от 70-те и 80-те години. Кризата на 90-те години. Интернационализация.
3. Компоненти на гражданското образование. Граждански знания - същност, триаспектна интерпретация. Граждански умения и навици - интелектуални граждански умения и навици, умения и навици за гражданско участие (партисипаторни умения и навици). Граждански добродетели, диспозиции и черти на характера.
4. Фактори за гражданско образование.
5. Принципи на гражданското образование.
6. Ефективност на гражданско образование. Оценка на резултатите: NAEP, GED, IEA.
7. Гражданското образование в училище: формален курикулум; интра- и екстракурикулум.
8. Варианти на курикулума в гражданското образование. Проект “Тодеско” на ICE. Доклад на “Комисията Делор”. Програма на П. Балкански и З. Захариев. Програма на Р. Вълчев. Официална американска доктрина. По М.Бренсън. По Ч. Кигли. Според Р.Ф.Бътс в CIVITAS - терминология, Дванадесетте таблици на *civism*.
9. Стандарти за гражданско образование. История на стандартите. Национални стандарти на България и САЩ.
10. Основни понятия: *гражданин*. Античното гражданство. Гражданин-републиканец. Либералният гражданин. Дейният гражданин. Гражданинът в тоталитарните общества. Гражданска идентичност. Кодекс на гражданско поведение.
11. Основни понятия: *гражданско общество*. Обществен капитал. Граждански асоциации.

12. Основни понятия: *права и свободи на гражданина*. Доктрини: теологическа, либерална, тоталитарни, комунитаризъм. Правата и свободите на гражданина в Конституцията на България.
13. Международни документи по правата на човека. Всеобщата декларация за правата на човека. Международен пакт за икономическите, социалните и културни права. Трета генерация човешки права. Права на детето.
14. Защита на човешките права. Специализирани органи. Неправителствени организации.
15. Изучаване на човешките права. Необходимост. Принципи на образование. Учебно съдържание. Ефекти от образованието.
16. Основни понятия: *граждански задължения*. Същност. Задължения на гражданина в Конституцията на България.
17. Основни понятия: *гражданско участие* - значение, теория. Гражданска активност и пасивност. Съвещателна и консенсусна демокрация.
18. Основни понятия: *политическа философия*: естествени човешки права, републиканство, конституционализъм.
19. Основни понятия: *държавно управление*. Видове. Конституционна демокрация - характеристики, фундаментални ценности. Общи черти на конституционните демокрации.
20. Икономика и демокрация. Дискусии. Икономически ценности. Образование, демокрация и пазарна икономика.
21. Чуждият опит: програми за гражданско образование в Чехия, Латвия, Унгария, Полша.
22. Гражданско образование за глобално разбиране. Необходимост. Компоненти. Цели. Ресурси. Реализация. Проблеми.
23. “Образование за мир” и “разрешаване на конфликти”. Развитие на идеите. Вариации в теорията и практиката.
24. “Обучение на открито”. Традиции. Значение. Типове. Ефективност. Стандарти.
25. Гражданско образование чрез социални дейности. Социални форми на обучение.
26. Обучение чрез социални услуги. Традиции. Значение. Особености. Съдържание. Програми за обучение чрез услуги.
27. Гражданско образование и лидерство. Съществени елементи на лидерството. Модел на гражданско лидерство. Роля на училището в развитието на лидера.
28. Гражданско образование за възрастни: цели, елементи, ценности. Перманентно гражданско образование. Политически нагласи на възрастните.
29. Интеркултурни измерения на гражданското образование. Гражданско и интеркултурно образование - ценности, принципи, курикулум. Присъствие на интеркултурността в прог-

рамите и стандартите по гражданско образование. Гражданско образование за деца от малцинствата.

30. Гражданско образование на “деца в риск”. Показатели за риск. Гъвкавост.
31. Характеристики на учителя в гражданското образование. Базови социални умения, методическа компетентност, организационни и преподавателски качества. Подготовка на учителя.
32. Методи и организационни форми (образователни стратегии): лекция (устно изложение), беседа, наблюдение и демонстрация, екскурзия, дърво на решенията, метод на проектите, интервюиране, проучване на документи, анализ на художествени произведения, драматизация, работа с книгата, писмени работи.
33. Дискусионни техники: дискусия, дебати за и против, брейнсторминг, обсъждане.
34. Методи за групова психотерапия - социодрама, психодрама, пантомима.
35. Ситуационни методи: казус, анализ на ситуации; игра; ролева игра; симулация.
36. Колаборативно (съвместно) обучение. Обучение по двойки: учене с партньор, обучение чрез тютори. Група, групово обучение. Фази на груповата динамика. Норми на групово обучение. Кооперативно обучение - изисквания при организацията, условия за успех и критерии за ефективност, области за ефективно приложение. Работни материали и указания. Презентация на резултатите.

Автор: проф. д-р ИВАН ИВАНОВ
ivanov1@mail.bg
<http://ivanpivanov.com/>

ТЕМИ ЗА КУРСОВИ РАБОТИ

1. Гражданско образование и глобализъм.
2. Гражданско образование и лидерство.
3. Гражданско образование и национализъм.
4. Гражданско образование и патриотизъм.
5. Гражданско образование на “деца в риск”.
6. Гражданско образование на деца от малцинствата.
7. Гражданско образование чрез социални дейности.
8. Гражданското образование в училище.
9. Доктрини за правата, свободите и задълженията на гражданина
10. Интеркултурни измерения на гражданското образование.
11. История на гражданското образование в България.
12. История на гражданското образование в света.
13. Категорията „гражданин” в системата на гражданското образование
14. Категорията „граждански права” в системата на гражданското образование
15. Категорията „гражданско общество” в системата на гражданското образование
16. Категорията „гражданско участие” в системата на гражданското образование
17. Сравнение на Национални стандарти за гражданско образование.
18. Характеристики на учителя в гражданското образование.

ИЗИСКВАНИЯ:

- Обем - 8-10 стандартни маш. стр. (14-16000 знака).
- Да е написан на WORD под Windows.
- Структура: титулна страница (заглавие, автор, дисциплина), увод (до 1 стр.), същинска част, заключение (до 1 стр.), цитирана литература.
- Начин на предаване: по E-mail: ivanov1@mail.bg, или на CD (дискета), или отпечатана на хартия.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

Иванов, И. Въпроси на гражданското образование. - Ш.,2000.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Конституция на Република България. ДВ, бр. 56 /13 юли 1991 г.
2. Балкански, П., З.Захариев. Въведение в гражданското образование. С.,1998.
3. Бора, Ф. Някои основни въпроси на възпитанието за демокрация. // Педагогика,1992, №11.
4. Вилхелм, Т. Програми и учебно съдържание за гражданско образование. // Педагогика,1992,№11.
5. Владинска, Н., Н.Петрова. Социалната обкръженост и гражданското образование на детето. // Педагогика, 1992, №11.

6. Вълчев, Р. и др. Гражданско образование. Книга за учителя. - С., 1994.
7. Вълчев, Р. Проблеми и измерения на гражданското образование в българското училище. // Отворено образование, №4, 1993.
8. Делор, Ж. Образованието - скритото съкровище. Доклад на Международната комисия за образование за XXI век пред ЮНЕСКО. - С., 1997.
9. Делпер, Д., Дж. Шумейкър. Стратегии за обучение на учениците в риск. // Компас, 1995, №3.
10. Джон, П. Влияние на училищната етика върху гражданските нагласи на учениците. // Педагогика, 1992, №2.
11. Захариев, З. За мястото на гражданското образование в средните училища. // Философия, 1996, №5-6.
12. Иванов, И. Интеркултурно образование и гражданско образование // Интеркултурна комуникация и гражданско общество, София, 1999.
13. Иванов, И. Интеркултурно образование. Цикъл лекции. Ш., 1999.
14. Интеркултурно образование. Наръчник. Под ред. на Ал. Андонов и П. Макариев. С., 1996.
15. Коларова, Д. Гражданско образование в средното училище. // Посоки, 1997, №2, 3.
16. Коптев, А. В. Антично гражданско общество. М., 1999.
17. Кужняр, Р. Правата на човека. Идеи, институции, практика. С., 1991.
18. Лъби, А. Образование за демокрация. // Компас, 1994, №5.
19. Методи за интеркултурно образование в училище. Ш., 1997.
20. Ние-те. Кратък етнополитически речник. С., 1997.
21. Общности и идентичности в България. Съставител и редактор Анна Кръстева. С., 1998.
22. Общности и идентичности. Съставител и редактор Анна Кръстева. С., 1998.
23. Сартори, Д. Теория за демокрацията. Книга 1: Съвременната дискусия. С., 1992.
24. Сартори, Д. Теория за демокрацията. Книга 2: Класическите проблеми. С., 1992.
25. Тедеско, Ж. ЮНЕСКО: гражданско образование. // Компас, № 5-6, 1996.
26. Уолкър, Д. Учение за демокрацията: дуализмът- представяне/участие. // Компас, 1994, №5.
27. Bahmuller, C. National Standards for Civics and Government. ERIC Digest. 1995.
28. Bahmuller, C. The Core Ideas of "CIVITAS: A Framework for Civic Education." ERIC Digest. 1992.
29. Barber, B. Legislating Civil Society: An Introduction. ERIC Digest. 1994.
30. Boggs, D. Adult Civic Education. ERIC Digest. 1991.
31. Boss, J., H. Boyte, N. Kari. Meanings of Citizenship. In: Building America: The Democratic Promise of Public Work. Philadelphia. 1996.
32. Boyte, H. Beyond Deliberation: Citizenship as Public Work. PEGS Conference, Feb. 11-12, 1995.
33. Branson, M. Making the Case for Civic Education: Where We Stand at the End of the 20th Century. National Conference of State and District Coordinators Washington, D.C. June 1999.
34. Branson, M. Project Citizen: An Introduction, Ass. Director, Center for Civic Education, Feb. 1999.
35. Branson, M. Rights: An International Perspective. - In: First Plenary Session of Annual Leadership Conference of the CCE Marina del Rey, California, June 21, 1991.
36. Branson, M. The education of citizens in a market economy and its relationship to a free society. International Conference on Western Democracy and Eastern Europe: Political, Economic and Social Changes, Berlin, October 14 -18, 1991.
37. Branson, M. The Role of Civic Education. A Forthcoming Education Policy Task Force Position Paper from the Communitarian Network, September 1998.
38. Butts, R. F. CIVITAS. 10th Annual Convocation of the Meiklejohn Education, October 5-8, 1995.
39. Butts, R. F. From Civism to Civitas: A Retrospective on The Morality of Democratic Citizenship: Goals for Civic Education in the Republic's Third Century. Calabasas, California. 2000.
40. Butts, R. F. Many Blueprints for Democracy Newly free nations have much to teach the U.S. about citizenship and vice versa. Christian Science Monitor, June 23, 1995.
41. Butts, R. F. The Morality of Democratic Citizenship: Goals for Civic Education in the Republic's Third Century. Calabasas, California. 1988.
42. Butts, R. F. Education for Civitas: The Lessons Americans Must Learn. Stanford University, May 1997.
43. Civic Education in Poland. Curriculum and Sample Lessons. ERIC Digest. 1997.
44. Civic Education. Lesson Scenarios. A Primary School Civics Course for Poland. Submitted to Civnet by The Mershon Center. ERIC Digest. 1996.
45. Comparative Lessons for Democracy. ERIC Digest. 1997.
46. Ford, P. Outdoor Education: Definition and Philosophy. ERIC Digest. 1986.
47. Garman, B. Civic Education through Service Learning. ERIC Digest. 1995.
48. Girard, K. I. Preparing Teachers for Conflict Resolution in The Schools. Eric digest. 1995.
49. Inger, M. Conflict Resolution Programs in Schools. ERIC Digest. 1996.
50. Johnson, M. Peace Education. ERIC Digest. 1995.
51. Kierstead, F., R. F. Butts' "Civic Education Revisited" // J. of Phil. and His. of Education, vol. 49. 1999.
52. Kirby, K. Community Service and Civic Education. ERIC Digest. 1989.

53. Lappin, E. Outdoor Education for Behavior Disordered Students. ERIC Digest.1984.
54. Mansbridge, J.Does Participation Make Better Citizens?PEGS Conference,February 11-12, 1995.
55. Materials from Civic Education: Lesson Scenarios.Dev.by: Krystyna Brzakaiik.ERIC Digest. 1996.
56. National Standards for Civics and Government Directed by the Center for Civic Education and Funded by the U.S. Department of Education and The Pew Charitable Trusts.1995.
57. Outdoor Education and the Development of Civic Responsibility. ERIC Digest.1999.
58. Patrick, J.Civic Education for Constitutional Democracy: An International Perspective. ERIC Digest.1995.
59. Patrick, J.Education for Engagement in Civil Society and Government. ERIC Digest.1999.
60. Patrick, J.Global Trends in Civic Education for Democracy.ERIC Digest. 1996.
61. Public Evaluation. Reinventing Citizenship: The Practice of Public Work.Univ. of Minnesota, 1995.
62. Quigley, C. Civic Education: Recent History, Current Status, and the Future. American Bar Association Symposium, Washington, D.C.February 25-26, 1999.
63. Richardson, M., D.Simmons. Recommended Competencies for Outdoor Educators. 1995.
64. Sirianni, C., Lewis Friedland. Deliberative Democracy. ERIC Digest. 1997.
65. Smith, D. An Introduction To The Political Philosophy Of The Constitution. Univ. of California, Los Angeles, 1999.
66. Stotsky, S.The Connections between Language Education and Civic Education. ERIC Digest.1992.
67. Strum, P. Human Rights Organizations in Civil Society. ERIC Digest. 1995.
68. Taylor, H. Practical Suggestions for Teaching Global Education. ERIC Digest.1996.
69. The Role Of Civic Education: A Report Of The Task Force On Civic Education. The Second Annual White House Conference, Washington, D.C.May 19 - 20, 1995.
70. Titus, C. Civic Education for Global Understanding. ERIC Digest. 1997.
71. Vontz, T., W. Nixon. Issue-Centered Civic Education in Middle Schools. ERIC Digest.1999.
72. Woyach, R. Leadership in Civic Education. ERIC Digest.1996.
73. Wright, N. From Risk to Resiliency: The Role of Law-Related Education. ERIC Digest. 1997.
74. Yerkes, R., K. Haras. Outdoor Education and Environmental Responsibility. ERIC Digest. 1997.